

Izbija vsak četrtik
in velja s poštno
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
spravnih v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tis-
kovnega društva do-
bivajo list brez po-
sebne naročnine.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobé
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Rokopisi se ne vra-
čajo, nplačani listi
se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 27.

V Mariboru, dne 3. julija 1902.

Tečaj XXXVI.

Slovenska gospodarska organizacija.

Na Slovenskem imamo dve veliki in mo-
gočni gospodarski organizaciji, to sta «Zveza
slovenskih posojilnic» s sedežem v Celju in
«Gospodarska zveza» s sedežem v Ljubljani.
Samoumevno je, da se mora list, ki je kakor
naš posvečen kmetiskim težnjam, ozirati na
poslovanje in delovanje za gospodarske na-
mene tako važnih organizacij.

«Gospodarska zveza» v Ljubljani ima
mnogo širjo podlago nego «Zveza slovenskih
posojilnic». «Gospodarska zveza» sprejema
pod svoje okrilje vse različne gospodarske
zadruge. «Zveza slovenskih posojilnic» pa
obsega, kakor že ime kaže, samo posojilne
in hranilne zadruge.

Pred kratkim, dne 26. junija, je imela
«Gospodarska zveza» svoj občni zbor. Ta
zbor je pokazal, da je «Gospodarska zveza»
zares gospodarska potreba na Slovenskem in
da si pridobiva v združništvu vedno trdnjša
tla. Prošlo leto je dosegel promet že 3.846.484
kron. Koncem leta 1901 je bilo pri zvezi 102
posojilnic, raznih drugih zadrug 57, skupaj
torej 159. Med raznimi drugimi društvi se
nahajajo kmetijska društva, konsumna dru-
štva, mlekarne zadruge, železoobrtne, vino-
gradniška, stavbena in mizarška zadruge.
«Gospodarska zadruga» bo kmalu izdala na-
rodno-gospodarski zemljevid, kateri bo nam
predstavil gospodarsko organizacijo na Slo-
venskem.

Velikega pomena za pravilen razvoj po-
sameznih gospodarskih zadrug in za pošteno

poslovanje je revizija. «Zveza slovenskih po-
sojilnic» stori v tem oziru vsaj v toliko svojo
dolžnost, da edini ji na razpolago stoječi
revizor neprestano revidira. O «Gospodarski
zvezi» pa izvemo sedaj na občnem zboru,
da se je preteklo leto revidiralo le 32 po-
sojilnic. Občni zbor je sam čutil, da je to pre-
malo, za to se je izreklo, da bo odslej treba
gledati, da se vsako leto revidira večje šte-
vilo posojilnic.

«Gospodarska zveza» pa stoji po svojem
delokrogu seveda nad «Zvezo slovenskih po-
sojilnic», katera zadnja je omejena samo na
eno panogo združne gospodarske organi-
zacije. «Gospodarska zveza» je vsled tega
poklicana, da postane središče vsega gospo-
darskega življenja na Slovenskem in da njeni
občni zbori postanejo parlament, v katerem
se razpravlja in pogovarja o slovenskem na-
rodnem gospodarstvu.

Velik razloček je tudi med glasilom
«Gospodarske zveze» in «Zveze slovenskih
posojilnic». Glasilo prve je «Narodni Gospo-
dar», izhajajoč v Ljubljani, glasilo druge —
vsaj podpira se ta list — pa je «Slovenska
Zadruga», izhajajoča v Krškem. Dočim «Slo-
venska Zadruga» prerada prinaša ponatise
pamfletov na različne zadruge, seveda s tako-
zvanimi «nepristranskimi» opombami, ozira
se «Narodni Gospodar» na dejanske gospo-
darske in združniške potrebe ter tako ustreza
željam in potrebam čitajočega občinstva.
«Slovenska Zadruga» pa postaja vedno bolj
zbirka nepovoljnih, razdirajočih kritik (ali
pravzaprav napadov) o združništvu in drugih
člankov, ki spadajo v združniški list tako,

kakor pest na oko.

«Gospodarska zveza» stori tudi s pouč-
nimi shodi svojo dolžnost za pouk v narod-
nem gospodarstvu. Že večkrat smo obžalovali,
da njenemu vzgledu ne sledi tudi naša «Zveza
slovenskih posojilnic». Širiti znanje, delovati
za strokovno izobrazbo, to ne more škoditi
našemu ljudstvu!

Da bi se narodno-gospodarsko znanje
na Slovenskem vedno bolj širilo in da bi se
združna organizacija zdravo in krepko raz-
vijala, je gotovo želja vsakega poštenega
Slovenca.

Brezvestna gonja.

Nikomur se ne zameri človek, ki se z
vsemi naporji in silami bori za poboljšanje
svojega gmotnega stanja. Človek hrepeni po
sreči, dokler živi, in ker je del zemeljske
sreče tudi ugodno gmotno stanje, zato skrbi
vsak tudi za posvetne dobrote. Toda sredstva,
s katerimi hočemo doseči svoj cilj, morajo
biti poštna in ne smejo škodovati
splošnosti.

Učiteljski stan je v svojem se-
danjem velikem obsegu še mlad stan. Zato
se mora pehati in boriti na vseh krajih in
koncih, da si približuje in osigura svojemu
znanju in pomenu primerno stališče v člo-
veški družbi. Boj se je moral začeti tudi za
gmotno stanje učiteljskega stanu! Temu se
nihče ne čudi, tega noben pameten človek
ne obsoja. Seveda pa tudi učiteljski stan ne
sme obsojati onih stanov, ki bi morali dajati,

Listek.

Slovanska blagovestnika.

Sestavil Ivan Vuk. (Konec.)

Sv. Ciril in Metod sta sprevidela, da je
treba šol, v katerih bi se slovanski mlade-
niči pripravljali na duhovniški stan. Ona sta
jih ustanovila in sta torej začetnika slo-
vanskih šol in zato bi ne smelo manjkati
njune podobe v nobeni šoli. Knjige,
katere so bile za to potrebne, sta spisovala
in prestavljala na slovanski jezik.

Neko nedeljo stopi sv. Ciril k oltarju, da
daruje Bogu najsvetejšo daritev. Kaj se zbrani
verniki tako čudijo? Zakaj se jim solze utri-
njajo v očeh, zakaj jim nepopisno veselje
prešinja obraze? — Sveti Ciril ma-
šuje slovensko. Utihnila je nerazum-
ljiva latinska beseda, ki je dosedaj motila
ljudi pri sveti maši. Vse ljudstvo kliče s sv.
Cirilom: »Gospod, pomiluj!« in ko jih po-
zdravlja, rekoč: »Gospod z vami!« mu glasno
odgovarjajo: »In s tvojim duhom!« Kadar jim
veleva: »Molite, bratje!« — molijo. Oni mo-
lijo z mašnikom, ker ga razumijo. O prelepi
dar, dar slovenske službe božje! O blažena
sveta brata Ciril in Metod, da sta upeljala
slovensko sveto mašo! Še pesmica opeva:

»V slovenskem sta jeziku hvalo pela,
V njem tudi svete knjige pisovala.«

Slovanska služba božja je pridobila jako
mnogo Slovanov sveti veri. Trumoma so hi-
teli v take cerkve, kjer so se opravljale svete
skrivnosti v domačem jeziku. Nemški duhovni
so pa kar pihali od jeze. Noben se ni zmenil
zanje, nikdo ni prihajal k njihovim latinskim
mašam; bili so zapuščeni. Sklenili so zatreti
sveta brata, pokončati njuno setev, naj velja
kar hoče. Zatožili so ju papežu. Kmalu pride
pismo iz Rima na sveta brata, da se morata
nemudoma priti opravičiti. Dasi je bilo v
tedanjih časih silno težavno potovanje, vendar
ju dvigne klic božjega namestnika na pot v
večno mesto. Priporočila sta Moravce Bogu
v varstvo, pri katerih sta se mudila skozi
4 leta in pol ter vzela potno palico v roko.

Na potu v Rim sta prišla sveta brata
drugič med Slovence, ki takrat niso bili več
sami svoji. Zulil jih je že sto let nemški
jarem. Imeli so pač svoje poglavarje, a so
bili Nemcem pokorni. Tak poglavar je bil knez
Kocel. Zelo se je razveselil knez in z njim ves
narod, ko sta prišla med nje sveta Ciril in
Metod. Vsi so občudovali lepoto Kristusove
vere, ki sta jo razlagala v slovenskem jeziku.
Malo časa je minulo in pridobila sta si srca
Slovencev. Pridobila sta 50 mladeničev, ki
so ju spremili v Rim, da dobe tam sv. maš-

nikovo posvečenje od sv. očeta in se povr-
nejo kot duhovni pastirji med zatirani slo-
venski narod.

Sveta brata sta imela seboj ostanke sv.
Klemena, da jih poneseta v Rim. Na pripri-
šnjo tega svetnika se je zgodilo mnogo ču-
dežev. Od vseh strani so vreli Slovenci vkup,
da zadobe pomoč od čudodelnih koščic. Iz
hvaležnosti so se nato na mnogih krajih se-
zidale kapelice sv. Klemena, ki so se pozneje
razširile v cerkve.

Med tem je umrl papež Nikolaj I. Na-
mesto njega so izvolili Hadrijana II. V Rimu
je počil glas, da se bližata sv. Ciril in Metod
z ostanke sv. Klemena. Vse je bilo po koncu.
Papež sam se vzdigne s prestola ter jima gre
nasproti. Spremlja ju duhovščina v prekrasnih
oblekah. Rimsko ljudstvo vre pred mestna
vrata. V veličastni procesiji neso ostanke sv.
Klemena hranit v njegovo starodavno cerkev.

Potem sta se morala zagovarjati zaradi
slovenske službe božje. Sv. Ciril je govoril
jasno in prepričevalno ter se potezal za slo-
vensčino, dokler ni papež slovesno dovolil,
da se smejo cerkvena opravila in tako tudi
sveta maša služiti v slovenskem jeziku. Slo-
vensčina je postala takrat svet jezik, tako
svet kakor je judovski, grški in latinski. In
to čast sta mu pridobila sveta Ciril in Me-
tod. Papež Hadrijan II. je položil sam v cerkvi

Današnji list ima „Naš Dom“ kot prilogo!

posebno kmetskega, ki najtežje daje. Vsakdo rajši vzame nego daje, to je pač že tako v človeški naravi ukoreninjeno! Tudi na Štajerskem se je učiteljstvo bojevalo za izboljšanje svojega gmotnega stanja in še se nadalje bojuje. Mi se ne obotavljamo pripoznati, da se je ta boj vršil in se še vrši od večine štajerskega učiteljstva v popolnoma dostojni in dovoljeni obliki.

A jedna stranka je med spodnještajerskim učiteljstvom, ki je zanesla strast v ta boj in prekoračila meje vestnega in poštenega bojevanja. Ta stranka je stranka takozvanih jungovcev, brezobzirnih liberalcev med učiteljstvom. Jungovci so izdali geslo, da se mora povsod agitirati proti temu, da bi se mladeniči izobraževali za učitelje, kajti še le kadar bo nastalo pomanjkanje učiteljev, se bo dežela zganila in dala učiteljstvu boljše plače.

Ta brezvestna gonja je imela že uspeh. To nam kažejo letošnji zrelostni izpiti na moškem in ženskem mariborskem učiteljskem. Ako so vsi najavljeni učenci naredili izpit, dobimo letos z moškega učiteljskega samo 9 slovenskih učiteljev, iz ženskega tudi le 9 slovenskih učiteljic. Prosimo, to je majhno število novih močij, a vsaki fari skoraj primanjkuje vsaj v enem razredu učitelja oziroma učiteljice!!

Zato je nečuveno, kar počenjajo jungovci! Na eni strani se dela na vse kriplje, da se malodane v vsaki vasi zida šolska palača, na drugi strani pa se skrbi, da ostanejo te palače prazne, da ne dobimo učiteljev!

In ali bodo jungovski učitelji res dosegli, da se le vsled pomanjkanja učiteljskih moči zboljša gmotno stanje učiteljstva? Nikdar ne! To pa zaradi tega ne, ker nemški štajerski učitelji ne delajo tako brezvestno, kakor naši slovenski jungovski učitelji. Naši jungovci so se nemškim učiteljem vsedli na limanice. Dočim naši pridno agitirajo, da nihče ne gre na učiteljska, pošiljajo nemški učitelji nemške otroke celo na učiteljska v Maribor. Med Nemci raste vsled tega, ali vsaj ne pojema tako hudo učiteljski naraščaj, kakor pri Slovencih. In kaj bodo posledice?

Učne oblasti bodo poskrbele, da se tudi nemški fantje in dekleta »usposobijo« za pouk v slovenskih šolah. Prvi korak je že storjen. Dežela bo zidala žensko učiteljsko v Mariboru. Mi stavimo vse, kar nam je drago, da bodo s tega učilišča odpuščene vse učiteljice kot sposobne za slovenski pouk, če bodo le znale par slovenskih besed izgovoriti. Za ženskim učiteljskem pa pride moško učiteljsko, če ne bo prej vsled »suše« na Slovencih se-

danje državno učiteljsko postalo nemški zavod z nemškimi učnimi močmi.

Vsakdo si lahko na prstih izračuna, kaj to pomeni za našo bodočnost, ako bomo dobivali učitelje in učiteljice iz nemških zavodov! Zločin, grd zločin, storjen na našem ubogem, majhnem narodu, je torej počenjanje naših jungovcev!

Dobro misleče učiteljstvo pa bo gotovo uvaževalo te naše besede ter skrbelo, da bodo drugo leto naša mariborska učiteljska prenapolnjena s slovenskimi učenci in učenkami!

Deželni zbor štajerski.

Nemški poslanci jako leno prihajajo k sejam. Predsednik mora dolgo časa čakati, da je dovolj poslancev navzočih za sklepčnost.

Dr. Šmiderer je predložil predlog, naj se v Mariboru ustanovi žensko učiteljsko. To učiteljsko nima drugega namena, nego da vzgaja Nemkinje za učiteljice po Slovenskem. S tem zavodom se bo samo poostrilo na Spodnjem Štajerskem nasprotje med Slovenci in Nemci. Ni dovolj, da so nemški sinovi jemali najboljše službe našim rojakom na domačih tleh, sedaj bodo še izpodrivale nemške tujke tudi slovenska dekleta, ki se posvetijo učiteljskemu stanu. Novi zavod je nepotreben tembolj, ker imamo v Mariboru že itak jedno žensko učiteljsko pri č. šolskih sestrah. Najbolj žalostno pa bo to, da bodo tudi slovenski davkoplačevalci morali ustanoviti in vzdrževati ta zavod, čeravno bo samo njim v kvar. Letos dobi torej peščica spodnještajerskih Nemcev tri drage zavode: učiteljsko v Mariboru, meščansko dekliško šolo v Ptuj in v Celju. Slovenski kmet, ti pa le pomagaj pošteno plačevati!

Radgonski Reiter je govoril v deželnem zboru za varstvo vin. Mnogo temeljiteje in z večjo zgovornostjo so to storili že naši poslanci v državnem zboru, posebno poslanec gosp. Žičkar. Njihovo prizadevanje, kakor vemo, ne bo ostalo brez povoljnega uspeha.

Nemški poslanec dr. Reiter zahteva, da se tudi v Judenburgu ustanovi meščanska dekliška šola. Nemci zahtevajo grozno veliko šol za se, Slovencem pa nič ne dovolijo, razven da smejo soplachevati.

Jako predrzno je govoril dne 28. junija v dežel. zboru vodja bauernbändlerjev baron Rokitsky. Zahteval je regulacijo Segave in Sulme. To bi ne bilo nič huđega, ampak zraven je opozoril poslance, da ob teh potokih stanujejo Nemci, da se torej Nemcem

dela škoda, in se jim naj zato pomaga. To je vendar čudno! Ako bi stanovali ob teh potokih Slovenci, ali bi ne bili potrebni podpore, ali bi se njim ne smelo pomagati? Dobro, sedaj smo izvedeli zopet jedenkrat, da se v Gradcu v deželnem zboru dela razlika med Nemci in Slovenci, da se Slovenci zanemarjajo od nemške večine. Mi odgovarjamo na to, da naj dajo za Spodnji Štajer kmalu lastno upravo.

Katoliški nemški poslanec Hagenhofer je jako dobro govoril o lovski postavi, ki je v sedanjih obliki le kmetu na kvar. Zahteval je spremembo, in njegov predlog se je izročil posebnemu odseku.

Politični ogled.

Katoliška narodna stranka na Kranjskem je priredila preteklo nedeljo, dne 29. junija po deželi šest volilnih shodov, da se volilci izrečejo, kako sodijo o obstrukciji katoliških poslancev v deželnem zboru. Volilci so povsod enoglasno odobrili postopanje deželnih poslancev in jim izrekli neomejeno zaupanje. Vodja stranke dr. Ivan Šusteršič je govoril v Preski pri Ljubljani pred 300 volilci. V govoru je pojasnjeval krivice, ktere liberalci že od nekdanj delajo ljudstvu, in pojasnil zadnji nastop združenih nemških in slovenskih liberalcev, pri katerem so hoteli katoliško-narodno stranko prikrajšati v odsekih, kjer se vrši glavno delo. Seveda je pojasnil tudi, kake zastopnike ima liberalna stranka. Rekel je, miru v deželnem zboru ne bo toliko časa, dokler se nam ne da popolna pravica! Naši poslanci bi imeli kaj lepo in prijetno življenje in liberalci bi jih radi imeli, ako bi hoteli izdati ljudske koristi. Ali smo pa opravičeni se ponizati, ali smemo ljudstvo izdati, ali hočemo vztrajati? (Gromoviti klici: Ne udajte se! Vztrajajte! Zato smo vas volili!) Ali smo torej prav naredili, da najodločneje nastopamo, kadar hočejo žaliti in prikrajševati našo stranko, kadar nočejo dati ljudstvu pravice in kadar žalijo našo duhovščino? (Vsestransko pritrdjevanje in klici: Prav ste storili! Tako naprej!) — Sprevideli smo, da sedanja smešna večina, ki zastopa veliko manjšino in privilegirance, ne more pravično delati za ljudstvo. Boj bo torej, dokler se pravično ne spremeni volilni red. (Dolgotrajni živijo-klici.) Borili se bomo, da bo večina zastopala večino ljudstva, da bo imelo besedo ljudstvo, ne pa tisti, ki jemljejo od ljudstva. — Zato se pričinja veliko ljudsko gibanje v deželi, da se duri deželnega zbora odpro na stečaj slovenskemu ljudstvu.

Marije Device pri jaslicah svete slovenske bukve na oltar, služil nad njimi sveto mašo ter je daroval Bogu. Nato je ukazal, naj se tri dni zaporedoma poje sveta maša v slovenskem jeziku v največjih cerkvah: pri sv. Petru, pri sv. Pavlu, sv. Andreju in sv. Petronili.

Na sv. Štefana dan je papež posvetil sv. Cirila v škofa, slovenske mladeniče pa za mašnike in dijakone. — Ali sv. Cirilu so bili steti dnevi; začel je hirati in ni več videl svojih ljubljenih Slovanov. Dne 14. februarja l. 869. je umrl 42letni apostol slovenski, blagoslovivši celi slovenski narod in učence, ki so jokali ob njegovih postelji. Položili so ga v cerkev sv. Klementa.

A tudi za sv. Metoda ni bilo v Rimu, ker so ga že težko pričakovali Slovani. Sveti oče Hadrijan II. posveti Metoda za škofa ter mu da prelepo pismo na slovanska kneza Kocela in Rastislava; hvale v njem sv. Metoda in rajnega brata njegovega. Krepko se poteguje papež v tem pismu za slovensčino, rekoč: »Ako bi kedo izmed učiteljev k Vam poslanih, ali kdo izmed njih učencev obračal svoja ušesa od resnice in se predrznil drugače govoriti ali bi zaničeval bukve Vašega jezika, naj bo izobčen in izročjen cerkveni sodbi, dokler se ne poboljša; zakaj to so volkovi in ne ovce, katere treba poznati po

njih sadovih.« Dobro si zapomnimo besede, katere govori o našem jeziku poglavar vesoljnega krščanstva: »izobčen naj bo, kdor peha slovensčino iz cerkve in zaničuje slovenske bukve.«

Nemški škofje pa niso mirovali. Zvito so ga zvalili k sebi, ga zgrabili in tirali na sodbo. Na sodni stol vsedli so se tožniki sami. Kakor Kristus pred Ano in Kajfom, stal je sedaj sv. Metod pred nemškimi velikimi duhovniki in tudi on ni trepetal; »trd je bil, neizpros, mož jeklen.« Po zverinsko so ravnali z njim ti ošabni Nemci; vlačili ga semtertje, ga pretepali, puščali na snegu in mrazu, vtaknili ga v ječo, kjer je moral prebiti celi dve in pol leti.

Preblagi apostol sv. Metod je postal mučenec; zavoljo nas, Slovanov, zavoljo naše vere in našega jezika, žulilo ga je težko nemško železje. Komaj so čakali Nemci, da za vselej ugasne v temnici zvezda slovanska, sv. Metod; ali prišlo je drugače. Bog sam se je potegnul za nedolžnega apostola, ker papež, ko je zvedel o tem, je ukazal, da Metoda izpuste, sodnike njegove pa poklical k sebi na odgovor ter jih je za toliko časa izobčil, kolikor so držali sv. Metoda v zaporu.

Ali niti ta kazni ni pomagala nič. Sovražniki so ga zatožili pri papežu, da je krivo-verec in da je slovenski jezik divji, surov

in nepripraven za sveta opravila. Zetkrat so grdili našo lepo slovensko besedo in jo grde sedandanes. Sv. Metod se je pa srčno potegnul za naš jezik ter dokazal, da je jezik slovenski lep in blagoglasen. In zopet je zmagal sveti Metod.

Mnogo je storil sv. Metod za sv. cerkev in za narod slovanski, mnogo je moral prestat. Ni čuda, da je oslabil ter začel bolehati in — 6. aprila 885. postala je slovanska cerkev vdova; pal je tisti mogočni steber, katerega ni mogel izpodnesti noben vihar, v grob je legel največji Slovan.

»Ne zgine rod, ki vero pravo brani, peva pesmica. Držimo se torej, branimo jo v teh burnih časih, ko protestantizem vzdiga svojo glavo. Na dan godu sv. Cirila in Metoda prosimo iskreno trojednega Boga, da se nikdar ne zruši znamenje sv. križa z naših cerkva, da nikdar ne umolkne premili slovenski jezik po mestih in vaseh, da nikdar ne onečasti naših grobov ošabna tujčeva peta. Globoko si utisnimo očetovski nauk, ki nam ga podaja duh slovanskih apostolov, ustajajoč iz davne gomile:

»Slovani, ljubite se med seboj! Bodite složni!«